

**1^e examenkans 2^e examenperiode
2013 - 2014**

VERPLICHT VOORBLAD BACHELORPROEF

Bachelor na bachelor in het onderwijs: zorgverbreding en remediërend leren

OLOD

Leerzorgtrajecten realiseren in het gewoon onderwijs

**Het leerzorgbeleid van het VTI Roeselare
uitwerken en concretiseren
met vrijheid tot 'wonderwijzen'**

- **Naam student:** Boussauw Tiffany

- **Naam trajectcoach:** Fournier Miet

- **Naam coach:** Van Den Steen Luc

- **Naam beoordelaar:** Mares Ingrid

*Volgend gedicht is opgedragen aan alle schoolgaande jongeren
en aan alle gepassioneerde mensen in het onderwijs
die dag in dag uit hun expertise doorgeven.
Parels zijn het, één voor één.
Hopend dat ze elkaar 'ont-moet-en'
en vanuit verbondenheid
ervaren dat weinig 'moet' en veel 'kan'.*

PAREL

*Vreemde delen dringen
binnen tussen schelp en mantel
Nestelen zich,
badend in slijmerig vocht.*

*Onder een harde schelp
Vormt zich
De parel
Heimelijk
Langzaam
Prachtig*

*Tot de schipper komt.
De schelp verpulverd
En het slijm weggezogen is.
De parel
Verlegen
Onzeker
Verwondering opwekt*

*Moedig
Schittert
Ring of hanger
Maakt niet uit
Waardevol
Uniek
De (pedagogische) parel*

(Moortgat, 2013)

Inhoudsopgave

	PAGINANUMMERS
Praktijkomschrijving	4
<u>Deel I</u>	
Motivatie van traject en persoonlijke leerdoelen	6
<u>Deel II</u>	
Doelen van traject	7
<u>Deel III</u>	
Weergave van acties, initiatieven en praktijkrealisatie	8
1. Leerzorgbeleid van het VTI Roeselare	8
2. 'Wonderwijzen'	15
3. Communicatiestrategie	16
4. Integratie schoolse werking	19
5. Toetsing in de praktijk	21
<u>Deel IV</u>	
Reflectie op eigen leerproces en persoonlijke competentieontwikkeling	24
<u>Deel V</u>	
Bijlagen (<i>in digitale vorm</i>)	27
Bronnenlijst	28

Praktijkomschrijving 2013-2014

Student: Boussauw Tiffany

Klasgroep: ZRL2

Trajectcoach: Fournier Miet

Praktijkschool: Vrij Technisch Instituut Roeselare

1. Diploma

Voorafgaand aan deze bachelor na bachelor volgde ik de opleiding **Bachelor in de Toegepaste Psychologie** (afstudeerrichting schoolpsychologie en pedagogische psychologie). Ik behaalde mijn diploma met grote onderscheiding in 2011 aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (departement Sociaal-agogisch werk - IPSOC) in Kortrijk. In het tweede semester van het laatste academiejaar volgde ik de **afstudeermodule Jeugddelinquentie** (uniek in Vlaanderen). Een geïntegreerde bachelorproef met als onderwerp 'ontwikkelen van sessies sociale vaardigheidstraining aan de hand van non-verbale methodieken in functie van alternatieve maatregelen' stond op het programma.

2. Praktijk

Ik werk op deze school voor het **volledige schooljaar**. Momenteel werk ik voltijds (36 uren te presteren) in het VTI van Roeselare. Het gaat om een tijdelijke aanstelling van bepaalde duur.

3. Kenmerken van praktijkschool

Het VTI van Roeselare is een gewone secundaire school waar zowel technisch secundair onderwijs als beroepssecundair onderwijs wordt aangeboden. Dit van het eerste tot en met het zevende jaar (en secundair na secundair). Het is een school voor **wetenschap en technologie**. Volgende afdelingen zijn aanwezig: bouw, hout, mechanica, elektriciteit, schilderwerken & decoratie en industriële wetenschappen. Mijn praktijkschool telt een **groot leerlingenaantal**, namelijk ongeveer 1450 leerlingen. De overgrote meerderheid zijn jongens. Het gaat om een zeer divers publiek. De school is gelegen in het centrum van de stad.

4. Ervaring in het onderwijs

Tijdens mijn studies Bachelor in de Toegepaste Psychologie had ik een leerrijke stage in het VTI van Roeselare. Daarna heb ik er de kans gekregen om mijn eerste werkervaring op te doen. Momenteel ben ik nu mijn **derde schooljaar op rij** tewerkgesteld in deze school.

5. Leerlingen

- ❖ De leeftijd van de leerlingen op onze school varieert van 12 tot 18 jaar. Ik werk zowel intensief met leerlingen van de eerste als tweede graad. Wat de ondersteunende interne zorg betreft, neem ik het derde jaar voor mijn rekening.
- ❖ Secundair onderwijs: BSO, TSO en Se-n-Se.

6. Functie en taken

Ik ben **GOK-coördinator** en verantwoordelijk voor de **ondersteunende interne zorg** van het derde jaar. Hieronder is een korte opsomming van mijn *voornaamste taken* terug te vinden.

- Coördinatie van gelijke onderwijskansenwerking en -team.
- Strategische planning en interne kwaliteitszorg van gelijke onderwijskansenbeleid.
- Teamvergaderingen leiden.
- Administratieve taken zoals verslaggeving, input in leerlingvolgsysteem...
- Optimalisatie van leerzorgbeleid voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.
- Ontwerp, opvolging, bijsturing en evaluatie van individuele begeleidingsplannen.
- Implementatie compenserende dyslexiesoftware (Kurzweil).
- Psychosociale begeleiding van leerlingen.
- Huiswerk- en leerbegeleiding.
- Organisatie van middagactiviteiten en projecten zoals time-out, Fiesta del Mundo...
- Samenwerking met externe partners zoals GON-begeleiders, CLB, DPB...
- ...

Deel I

Motivatie van traject en persoonlijke leerdoelen

Bij de keuze van het onderwerp van mijn bachelorproef waren er heel wat verschillende invalshoeken aanwezig. Ik maakte deze keuze al eind vorig schooljaar in samenspraak met de pedagogische directie. Hieronder schets ik enkele vertrekpunten vanuit mijn praktijkcontext.

- ✓ Binnen de school waren er specifieke behoeften waarop we wilden inspelen. Het **beleid rond leer- en ontwikkelingsmoeilijkheden** is al lange tijd in beweging, maar een breed draagvlak en duidelijkheid ontbraken nog. Meer bepaald het omgaan met leerlingen met dyslexie bleef een heikel punt dat we prioritair wilden stellen.
- ✓ Uiteraard kaderde mijn keuze ook binnen het **GOK-beleid** dat we voor deze cyclus uitstippelden. Preventief en proactief werken is cruciaal binnen deze werking.
- ✓ Tevens waren er verwachtingen vanuit de **scholengroep** om rond dit thema aan de slag te gaan. Elke school kreeg als het ware een huiswerk om informatie op dit vlak te verzamelen.
- ✓ Daarnaast komen er veel uitdagingen op de school af. De wijzigende instroom van (GOK-)leerlingen en de impact van het **wettelijk kader** zijn hier twee voorbeelden van.

Naast bovenstaande elementen die zich situeren op maatschappelijk en schoolniveau, wilde ik uiteraard een leerzorgtraject realiseren dat mijn persoonlijk functioneren zou verrijken. Hiervoor ging ik op zoek naar eerder geformuleerde persoonlijke leerdoelen doorheen de banaba-opleiding.

- ✓ “Wat ik vooropstel als uitdaging is om op zijn minst blijvend de inspanning te leveren om bewustwording te stimuleren en leerkrachten een **andere ‘bril’** aan te reiken. Wie niet waagt, niet wint...” *(OLOD Handelingsgericht omgaan met verschillen)*
- ✓ “Voornamelijk de vaardigheid om doelgericht te kunnen **omgaan met weerstand** wil ik nog verder ontwikkelen.” *(OLOD Coachen en coördineren van zorg)*
- ✓ “Ik wens **sterktes en krachten** te kunnen opsommen die maken dat het voor zoveel leerlingen wél goed gaat op onze school. Uiteraard durf ik dit positieve uit te spreken tegen collega’s, leerlingen en ouders. Tevens zal ik deze positieve aspecten benutten in mijn aanpak.” *(OLOD Planmatig zorg ontwikkelen)*

De uiteindelijke keuze om het leerzorgbeleid van het VTI Roeselare uit te werken en te concretiseren, is een meerjarentraject dat bovenstaande vertrekpunten en leerdoelen volledig omhelst. Door middel van deze bachelorproef heb ik bovendien intensief aan volgende competenties gewerkt. Uiteraard waren er doorheen het traject ook vele raakvlakken met de andere eindcompetenties van dit opleidingsonderdeel.

- De bachelor kan **positief en deskundig omgaan** met elke vorm van diversiteit en achterstelling.
- De bachelor kan een **klimaat en overlegstructuur creëren** waarin men openstaat voor en leert omgaan met verschillen.

Deel II

Doelen van traject

Omwillen van de grootsheid van het leerzorgtraject, is het aangeven van doelen geen evidentie. Oorspronkelijk stelde ik een mooie, grote doelstelling voorop...

Kwaliteitsontwikkeling verbeteren in functie van alle leerlingen, leerkrachten en betrokkenen op vlak van pedagogisch-didactische aanpak.

Al snel werd duidelijk dat deze doelstelling ook wel héél ambitieus was. Vandaar dat ik er voor opteerde om binnen dit meerjarentraject stelselmatig kleine stapjes SMARTI te formuleren. Uiteindelijke bedoeling is om te evolueren naar een meer doeltreffende en zorgbrede aanpak. Hierbij vind ik het belangrijk om voldoende aandacht te hebben voor de letter 'I' van Inspirerend.

Tijdens het huidige schooljaar kozen we volgende (inhoudelijke) doelen op verschillende niveaus.

- *Eerste trimester 2013-2014:* ervoor zorgen dat **de school evolueert naar een gedragen leerzorgvisie** met als centraal vertrekpunt wat de leerling wel / niet nodig heeft (= redelijke aanpassingen). Het idee was dus om te voorkomen dat er een standaard charter dyslexie tot stand kwam op basis van 'wat de leerling heeft' zonder ruimte tot overleg.

Binnen deze doelstelling situeert zich het moeilijke en veelbesproken item 'aanrekenen van spelfouten'. Een grote bedenking is hoe we de noden van leerlingen op dit vlak kunnen bepalen. Vanuit literatuurstudie kon ik volgend antwoord destilleren. "Er zijn enkele barometers:

- Bij zwakke spellers en leerlingen met dyslexie houdt de leraar in de gaten of de oefeningen ook het gewenste resultaat opleveren. Hierbij is het belangrijk om leerlingen te activeren om blijvend oog te hebben voor een correcte spelling.
 - Vaak zal de leerling voor het betrokken vak (bv. Nederlands) opvallend lager scoren dan de leraar op basis van zijn prestaties voor andere vakken zou verwachten." (VVKSO, 2013)
- *Tweede trimester 2013-2014:* stapsgewijs **formulieren en procedures ontwikkelen** vanuit de stuurgroep die een transparant kader bieden om het zorgcontinuüm (fase 0 en 1) concreet uit te bouwen in de praktijk. Wat meteen een evolutie betekende van denken naar doen.
 - *Derde trimester 2013-2014:* **uitstippelen en uitvoeren van een goede communicatiestrategie** met betrekking tot het leerzorgbeleid en de concretisering ervan. Dit zowel gericht naar personeel, (kandidaat-)leerlingen als ouders.

Tijdens de *komende schooljaren* liggen er nog heel wat uitdagingen op onze weg. Het leerzorgbeleid zal immers continu blijven evolueren. Er moet zeker nog verder gewerkt worden aan de implementatie ervan op de klasvloer. Na toetsing in de praktijk zullen er ongetwijfeld bijstellingen volgen. Ook zullen we verwante thema's zoals inschrijvingsbeleid, werking van klassenraden, professionaliseringsaanbod, digitaal leerlingvolgsysteem... extra onder de loep nemen. Dit alles blijvend in overleg met alle partners. Dit proces rond leerzorg is namelijk nooit echt 'af'.

Deel III

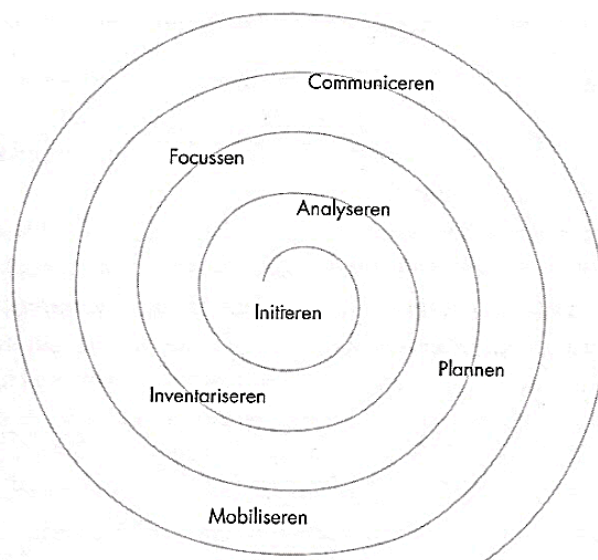
Weergave van acties, initiatieven en praktijkrealisatie

Binnen dit onderdeel wens ik de concrete uitwerking van het leezorgtraject te beschrijven. Ik schenk aandacht aan het werkproces met de aanwezige kansen, weerstanden, effecten en valkuilen. Daarnaast presenteer ik de ontwikkelde producten en licht deze toe. Het onderwerp van mijn bachelorproef is niet zomaar lineair af te bakenen. Toch schets ik een planmatige aanpak die vrij volledig is. Logischerwijze werkten veel collega's mee aan dit onderwerp. Zelf heb ik een leeuwendeel van de 'partituur' mogen componeren. Ik wil benadrukken dat de constructieve samenwerking met alle partners absoluut een voorwaarde was om dit werk te kunnen presenteren.

'Zorg' is een breed begrip. Het kan slaan op zorg als pedagogisch principe, zorg voor goede vorming, zorg voor een breed aanbod, zorg voor leerlingen, zorg voor personeel, zorg voor infrastructuur... In dit werkstuk komt enkel de '**leerzorg voor leerlingen**' aan bod. Dit gaat over het geheel van *in* het curriculum opgenomen activiteiten gericht op het stimuleren van de ontwikkeling van *alle* leerlingen. Natuurlijk zijn er binnen de school nog tal van andere zorginitiatieven aanwezig, bijvoorbeeld interne leerlingbegeleiding, huiswerkklas, consultatiemiddagen 'leren leren'...

1. Leerzorgbeleid van het VTI Roeselare

'Veranderen' of 'vernieuwen' is niet te herleiden tot een eenvoudige logica van oorzaak en gevolg. Elke school werkt immers met andere individuen, heeft een andere schoolcontext en elke verandering vraagt om een andere aanpak. De veranderingen die we met dit leezorgtraject beoogden, behoren tot de categorie **veranderingen van hogere orde**. Het bijstellen van inzichten en het bijsturen van persoonlijk functioneren staan namelijk centraal. We vertrokken dan ook vanuit een **ontwikkelingsbenadering** waarbij de veranderingen samen opgebouwd worden met de personen die ze op de werkvloer implementeren. De vernieuwing zal er pas echt komen als de betrokkenen ervoor openstaan. Kortom, het veranderingsproces van binnenin laten groeien (bottum-up). Als rode draad gebruikten we '**de spiraal van verandering**'. De spiraal illustreert hoe gewenste vernieuwingen beginnen bij een kleine kern en zich verspreiden als een olievlek, op een niet lineaire manier. De vernieuwing wordt zo stap voor stap geïmplementeerd. (Jansegers & Vanpeperstraete, 2012)

De contexten waarin het onderwijs 'gebeurt' zijn vaak zodanig verschillend (regio's, leerlingenpopulatie, studieaanbod...) dat succesvol kopiëren van een aanpak niet evident is. Natuurlijk kan het vergelijken met andere scholen inspirerend werken. Omdat we het toch graag goed willen doen en misschien kunnen we dan ook leren van anderen. (De Bruyckere & Hulshof, 2013) Daarenboven maken scholen deel uit van het ruimere maatschappelijk gebeuren. Met de middelen en met de beperkingen die uit deze context komen, moeten we een leerzorgbeleid opzetten. (Deklerck, 2012) Op welke manier is het VTI van Roeselare gebonden aan zijn **context**?

- Als school zijn we gelegen in een *centrumstad*.
- We hebben een *grote leerlingenpopulatie* met steeds meer en complexere ondersteuningsvragen, moeilijke thuissituaties...
- Bij het begin van de vierde GOK-cyclus (2010 – 2011) was 40% van onze leerlingenpopulatie een *GOK-leerling*. Er zijn relatief weinig leerlingen van allochtone afkomst.
- Externe elementen zoals *eindtermen en leerplannen* beïnvloeden het schoolgebeuren.
- Ook *maatschappelijke ontwikkelingen* zoals de opkomst van ICT, de roep om meer begeleiding of stijgende cijfers over kansarmoede dringen de schoolpoort binnen.
- Het studieaanbod situeert zich binnen de 'harde' sector en de onderwijsniveaus *TSO en BSO*. De leeromgeving zorgt ervoor dat *technische talenten* optimaal kunnen ingezet worden.
- De *grootte van het team* (ongeveer 250 personeelsleden) wordt vaak ervaren als een belemmering. Het is een heuse uitdaging om elkaar te leren kennen en daarenboven af te stemmen op elkaar. Het samenhangsgevoel is eerder gering.
- Ondanks de geringe open cultuur onder collega's, is elke leerkracht op zich zeer waardevol. Binnen het grote schoolteam is er een diversiteit van talenten aanwezig. Er is dus eigenlijk sprake van een '*multidisciplinair*' team. Er is heel wat expertise op verschillende domeinen.

Om een leerzorgbeleid gestalte te geven, zijn er heel wat **kaders** waarmee we rekening moesten houden. Een voorbeeld is het netoverstijgend project tussen onderwijs en CLB: protocollering diagnostiek (PRODIA). Vanuit VVKSO poneert men geïntegreerde zorg als uitgangspunt. Ook pedagogische begeleidingsdiensten stellen het handelingsgericht werken en Universal Design for Learning centraal in hun aanbod. Op wettelijk vlak zijn er VN-verdragen en Vlaamse decreten.

Het **M-decreet** rond inclusief onderwijs (12/03/'14) was uiteraard een 'hot item' tijdens het uitwerken van het leerzorgbeleid. Dat decreet zorgt ervoor dat vanaf 1 september 2015 meer leerlingen met een beperking of leerstoornis in het gewoon onderwijs terechtkunnen. Voorwaarde is dat de school niet meer dan 'redelijke aanpassingen' moet doen. Mijn visie is zeker compatibel met de visie van de overheid. De vraag '*Wie zal leerkrachten in het gewoon onderwijs ondersteunen om die leerlingen op te vangen?*' blijft echter in mijn hoofd spoken.

"... De grootste verandering voor het gewoon onderwijs is recht op redelijke aanpassingen. Het lerarenteam moet veel gerichter nadenken over remediëring, differentiatie, het inzetten van hulpmiddelen en het meer op maat maken van het curriculum. ..." (Mardulier, 2014)

Dit antwoord vraagt een heuse mentaliteitswijziging bij het onderwijspersoneel. Het gaat hier over het beïnvloeden van hun houding en overtuigingen. Een evolutie van "Wat heeft Billy (en hoe komen zijn problemen daaruit voort)?" naar "Wat heeft Billy *nodig*?" is cruciaal. Daarenboven schuift het M-decreet heel wat taken en verwachtingen door naar het gewoon onderwijs en de centra voor leerlingbegeleiding. Hoe zal de overheid aandacht hebben voor hun draagkracht? Op welke manier zal de overheid voldoende financiering en ondersteuning voorzien? ...

1.1. Stuurgroep

Als GOK-coördinator nam ik het initiatief om het leezorgbeleid verder op punt te stellen. Zoals al eerder geschetst, werd deze keuze in overleg met de pedagogische directie gemaakt. Ik kreeg van hen het mandaat om binnen dit thema als stuwende kracht op te treden. De stuurgroep werd samengesteld uit mensen die zich vrijwillig kandidaat stelden. De leden van de stuurgroep zijn:

- Roel Ameye & Annick Vackier: de pedagogische directie
- Sofie Demeyere & Marieke Casteleyn: psycho-pedagogisch consulenten CLB
- Tiffany Boussauw & Annelies Tempelaere: GOK- en zorgmedewerkers

Alle leden van de stuurgroep kregen, ongeacht de hiërarchie tussen functies, een evenwaardige rol. Zoals blijkt, is de samenstelling van de stuurgroep geen representatief beeld van de school. Niet elke geleding is immers vertegenwoordigd. Toch leek het ons aangeraden om in een kleine stuurgroep van start te gaan. Uit de geschiedenis van onze school weten we immers dat er bepaalde gevoeligheden leven rond het 'verplicht' deelnemen aan een werkgroep. Doorheen het leezorgtraject hebben we bewust voor acties en werkvormen gekozen waarbij we wél telkens alle geledingen van de school de kans gaven om te participeren, we hen uitnodigden en aanmoedigden.

Daarenboven zijn we op zoek gegaan naar een '**kritische**' vriend die het proces van constructieve verandering mee kon begeleiden. Een persoon die meervoudig partijdig is. (Jansegers & Vanpeperstraete, 2012) In ons geval vond ik de keuze voor de schoolbegeleider van de Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst (DPB) Brugge, Luc Beelprez, zeer goed. Hij is de aangewezen persoon die vanuit zijn deskundigheid kan informeren, motiveren en inspireren. Het feit dat dit een externe persoon is, heeft heel wat troeven: objectiviteit, onpartijdigheid, mandaat... Daarenboven is hij vrij vertrouwd met de historiek, cultuur en beleid van de scholen binnen de scholengroep.

Binnen de stuurgroep nam ik **zelf verschillende rollen** op. Als trekker zorgde ik voor de communicatie met alle deelnemers (bv. mailing). Daarnaast was ik vaak verantwoordelijk voor de verslaggeving na een bijeenkomst. Ook was ik de persoon die meestal voor een bijeenkomst het voorbereidende werk (bv. voorontwerp visietekst) op mij nam. Dit zorgde ervoor dat we efficiënt konden werken tijdens vergadermomenten. Uiteraard ging ik ook in overleg met collega's, leerlingen en ouders.

Concreet legden we als stuurgroep per trimester data vast. Deze 'deadlines' bevorderden absoluut het productief werken. Door op regelmatige basis samen te komen, verliep het proces vrij vlot en zagen we relatief snel resultaten. Om meer duidelijkheid te scheppen in de **organisatie** van de stuurgroep, stel ik *in bijlage* de opgestelde actieplannen ter beschikking. Deze plannen geven een overzicht van de vastgelegde data per trimester. Ook wil ik - ter info - *in bijlage* de verslaggeving van alle bijeenkomsten aanbieden. Deze verslaggeving is chronologisch geordend.

Als stuurgroep hebben we telkens opnieuw geredeneerd **van wenselijk naar haalbaar**. Wat vinden wij wenselijk? Welke verbeterpunten zijn er? Hoe maken we die haalbaar? Wat hebben we daarvoor nodig? ... Een andere spelregel die we in acht namen, was **werken van inhoud naar organisatie**. Eerst bepaalden we de inhoudelijke visie en wat we wilden creëren. Vervolgens bedachten we samen hoe dat te organiseren in het dagelijkse handelen. (Pameijer e.a., 2010)

1.2. Implementatie van handelingsgericht werken op school

De pedagogische directie maakte een expliciete keuze om handelingsgericht werken (HGW) te implementeren in de school. Gezien de complexiteit van een handelingsgerichte aanpak kozen we ervoor om vanuit een vastgestelde nood alvast het thema 'leerzorg' te optimaliseren. Om ons schoolteam te oriënteren op HGW kozen we voor twee initiatieven.

1. Gezien de grootte van onze school, wilden we binnen dit traject eerst en vooral het **middenkader** responsabiliseren. Het middenkader omhelst de vakcoördinatoren en technisch adviseurs (vactas). Als middenkader kunnen zij mee helpen sturen met het beleid zodat dit een 'samen-verhaal' wordt. Als vactas-lid heb je namelijk de verantwoordelijkheid om de leden van vakwerkgroepen te ondersteunen op pedagogisch-didactisch vlak. Zij moeten dan ook gewezen worden op deze verantwoordelijkheid.
Het motiveren en inspireren van deze groep mensen gebeurde in de vorm van een formele **vactas-vergadering** op 10 oktober 2013. De opening gebeurde door de directie die het langetermijndoel van het traject meedeelde. Luc Beelprez (schoolbegeleider DPB - kritische vriend) leidde het vervolg van de bijeenkomst. Zijn verhaal vertrok vanuit Universal Design for Learning (met als bron architectuur) en de vertaling werd gemaakt naar HGW. In zijn presentatie werd de theorie en achtergronden gekaderd in het beleid van onze school.
2. Daarnaast vonden we het belangrijk dat het **volledige schoolteam** geïnformeerd werd over de uitgangspunten van HGW. Vandaar de keuze om HGW als leidraad te gebruiken doorheen de **pedagogische studiedag** die plaatsvond op 12 november 2013. De pedagogische studiedag kreeg als titel 'Ook jij doet ertoe, elk in zijn eigen kracht'. In de voormiddag stond een referaat op het programma. Binnen het kader HGW werden werkwinkels georganiseerd. Om een overzicht van deze dag te geven, is *in bijlage* het programmaboekje opgenomen.
Bij het referaat was de doelstelling om dezelfde taal te spreken omdat dit noodzakelijk is om in een traject doelgericht te kunnen werken. Het referaat werd verzorgd door Hans Vandelannoote (directeur CLB Poperinge). Hij schetste het kader van HGW / zorgcontinuüm en concretiseerde dit via schooleigen praktijkvoorbeelden. Dit referaat werd op voorhand voorbereid met de stuurgroep in persoonlijk overleg met Hans Vandelannoote. Om het referaat inhoudelijk te illustreren, is de tekst van toen *in bijlage* toegevoegd.

Graag licht ik kort mijn **eigen rol** binnen bovenstaande initiatieven toe. Voor de pedagogische studiedag was ik ad hoc lid van de werkgroep. Op deze manier wenste ik de uitgangspunten van HGW te verduidelijken waar nodig. Ik zorgde ervoor dat de link tussen HGW en de gekozen werkwinkels werd gelegd. Daarnaast bewaakte ik dat de pedagogische studiedag geen losstaande dag werd. Deze dag werd ingebed in het grootse leerzorgtraject.

Tot slot wil ik meegeven dat ik zelf een werkwinkel verzorgde tijdens de pedagogische studiedag: een **autismebelevingscircuit**. Via verschillende opdrachten gaf ik een mogelijke 'autistische' beleving waarbij het ervaringsaspect centraal stond. Dit realiseerde ik in samenwerking met een GON-begeleidster van de school. Vorig academiejaar werkte ik al een autismebelevingscircuit uit in het kader van een beoordelingstaak van de banaba-opleiding. Ditmaal spitste ik het circuit toe op de doelgroep, namelijk leerkrachten. *In bijlage* bezorg ik de leidraad van het autismebelevingscircuit en bijhorende presentatie. Nadien kregen we in ieder geval positieve reacties op het belevingscircuit.

1.3. Leerzorgvisie

“Bezint eer ge begint” is een spreekwoord dat we bewaakten. We zijn dan ook gestart met een goede **beginsituatieanalyse**. We maakten de analyse op basis van een verzameling van ‘sprokkels’ bij verschillende scholen en netwerken. We kregen onder meer zinvolle feedback en bruikbaar materiaal van heel wat scholen binnen en buiten de scholengroep Sint-Michiel. Vanuit de CLB’s in de regio was er geen bruikbaar materiaal beschikbaar. Bij het samenbrengen van relevante informatie dienden de zeven uitgangspunten van HGW als kader voor reflectie.

Even belangrijk is de **inventaris** die we maakten van wat we als school zelf al in huis hadden. We verzamelden informatie via vakvergaderingen, onder meer bij de vakken Nederlands, Engels, Duits, Frans, godsdienst, wiskunde en PAV. We kozen daarnaast voor een formule van ‘**meet & eats**’ over de middag. Deze werden georganiseerd per graad om een efficiënt overlegplatform te creëren. Tijdens de meet & eats was het opzet om goed te luisteren naar ieders mening en voorstellen. Zo gingen we op zoek naar wat gedragen en haalbaar is voor onze leerkrachten. Het was geenszins de bedoeling om meteen afspraken vast te leggen. Om iedereen vrijuit te laten spreken was de directie

niet aanwezig. Concreet werd er vertrokken vanuit een ‘**korf van maatregelen**’. De stuurgroep selecteerde op voorhand een 30-tal mogelijke (zorg)maatregelen. Deze maatregelen waren op kaartjes gedrukt en lagen verspreid op tafels. Elke deelnemer nam dan een kaartje en legde dit neer op de tafel met een rood, oranje of groen blad. Elke leerkracht maakte dus individueel de keuze of een maatregel wel / misschien / niet haalbaar is in de klaspraktijk. Daarna werd elke maatregel plenair besproken en bediscussieerd. De werkvorm werd geleid door de CLB-medewerkers; verslaggeving gebeurde door GOK-medewerkers. De verslagen per graad zijn opgenomen *in bijlage*.

Voordeel van deze werkvorm is dat elke deelnemer actief betrokken wordt in het denkproces. Er is sprake van vrijmeningsuiting en ‘out of the box’-denken. Het werd als leerrijk ervaren dat dit vakoverschrijdend gebeurde. Nadien kregen we lovende reacties van deelnemers. Nadeel was de ondervertegenwoordiging van leerkrachten technische en praktijkvakken. De meerderheid van de aanwezigen waren leerkrachten van algemene vakken. Nochtans was de uitnodiging voor elk personeelslid bestemd. We vermoeden dat de leerkrachten van algemene vakken meer voeling hebben met het thema leezorg (bv. dyslexie) waardoor zij zich sneller engageerden hiervoor.

Bij de ontwikkeling van het leezorgbeleid zijn we hoofdzakelijk vertrokken vanuit de leerkrachten. Het uitgangspunt ‘**de leerkracht doet ertoe**’ stond dan ook centraal. Een treffende illustratie van dit principe is dat Schleicher samenvat dat alle OESO-onderzoeken bevestigen dat als je een keuze moet maken tussen een fantastische leerkracht of een kleinere klas, je het best voor de zeer sterke leerkracht gaat. (De Bruyckere & Hulshof, 2013) Essentieel was het creëren van een breed draagvlak waarop we verder konden bouwen. In (inter)actie met leerkrachten zochten we naar gemeenschappelijkheid en bewandelden we het pad van geleidelijkheid.

Uiteraard betekent dit niet dat **leerlingen en ouders** niet meespeelden in dit verhaal. Zij waren echter op een minder actieve en rechtstreekse manier betrokken. Bij het opstellen van individuele begeleidingsplannen omwille van leermoeilijkheden zijn er sowieso op regelmatige basis persoonlijke contacten met deze leerlingen en hun ouders. Bevindingen uit deze praktijkervaringen werden meegenomen in de stuurgroep en gaven mee richting aan het leezorgtraject.

Hierbij kwamen we samen tot volgende pijlers binnen onze leerzorgvisie:

- ✓ Elke leerling heeft *recht* op de juiste ondersteuning (= redelijke aanpassingen).
- ✓ Een *attest* is geen vrijeleide meer tot het recht op STICORDI-maatregelen. Attesten en het al dan niet bestaan van leerstoornissen in vraag stellen, brengt weinig aarde aan de dijk. Een diagnose kan wel dienen om de leerling beter te begrijpen en om verduidelijking te geven over wat werkbaar en nuttig is. We zien echter dat sommige leerlingen zonder attest ook baat kunnen hebben bij extra maatregelen.
- ✓ Bij het omgaan met beperkingen en problemen blijven we aandacht hebben voor de totale persoon. Het toekennen van ondersteunende maatregelen gebeurt in dialoog met leerkrachten, leerling en ouders. *Maatwerk* is een must. Wat niet noodzakelijk betekent dat alle leerlingen hierdoor zullen of moeten slagen...
- ✓ Een aantal ondersteunende maatregelen zullen alle leerlingen in de klas ten goede komen. Enkele van deze maatregelen horen dus eerder thuis in de brede basiszorg.
- ✓ Gedeelde zorg én gedeelde verantwoordelijkheid is ons vertrekpunt: elke partner is evenwaardig en het gaat om een *samen*-verhaal.
- ✓ We willen bovendien een emancipatorisch verhaal schrijven: leerlingen leren we omgaan met persoonlijke uitdagingen zodat ze hun *zelfredzaamheid* verhogen en hun talenten ten volle ontplooiën. Vanuit een toekomstgerichte benadering evolueerden we van 'pamperen' naar een 'zindelijkheidsstraining'.
- ✓ Leerkrachten staan in de eerste plaats in voor het verlenen van een goede en brede basiszorg die preventief werkt voor alle leerlingen en het verlenen van verhoogde zorg voor een aantal leerlingen.

**ONS MOTTO VERTREKKEND VAN DE LEEROMGEVING:
ZO NORMAAL WAAR MOGELIJK,
SPECIAAL WAAR NODIG.**

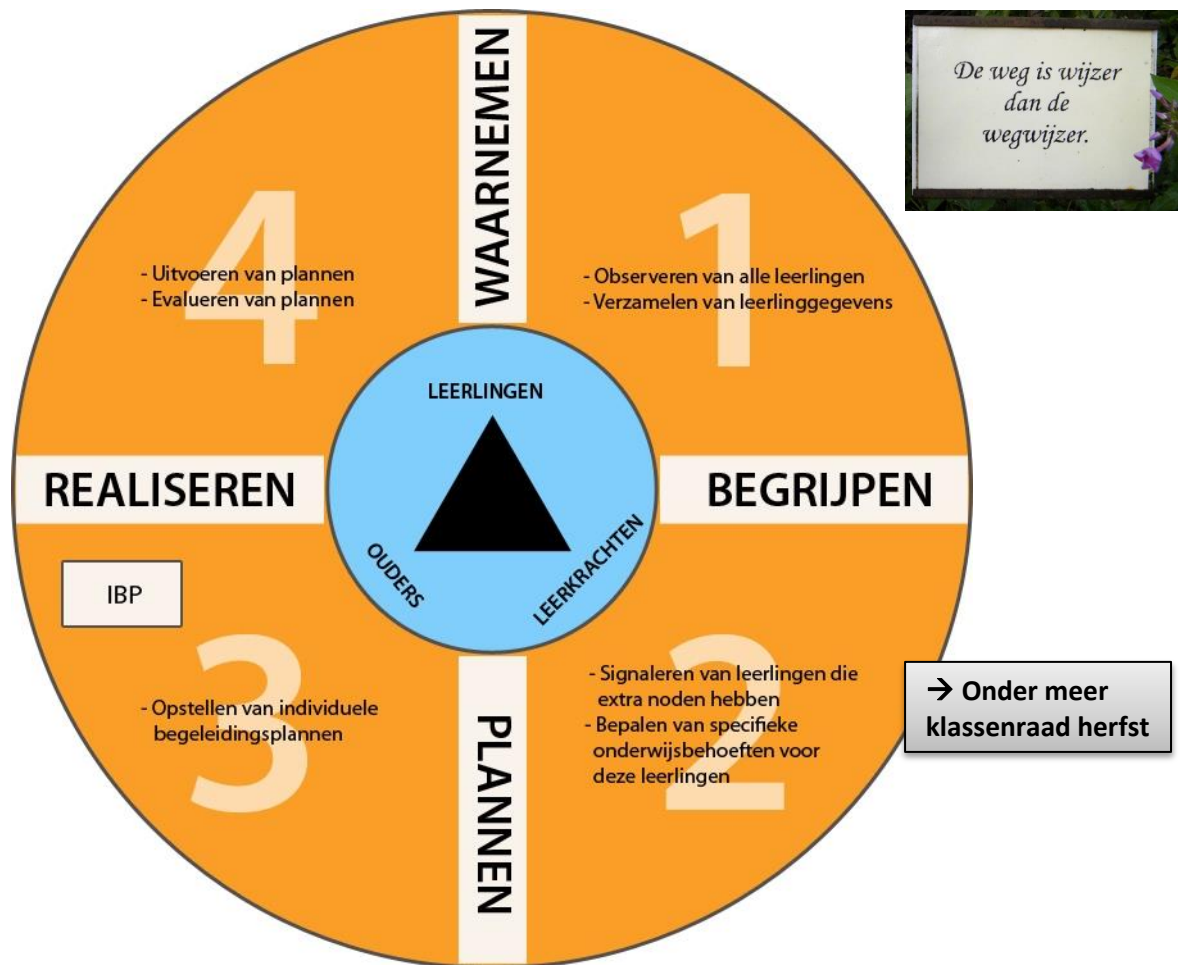

1.4. Formulieren en procedures

In het tweede trimester was het tijd voor actie: van denken naar doen! Om het leerzorgbeleid gestalte te geven, was er nood aan **concretisering** en explicitering van de gedeelde visie. Om systematisch en transparant te werken, ontwikkelden we de nodige formulieren en procedures.

Eerst en vooral schreef ik een **schooleigen visietekst** uit. Deze visietekst is gebaseerd op de bundel over het zorgbeleid van de scholengroep Sint-Michiel. Tevens verwerkte ik er verschillende bronnen in: literatuur, cursusmateriaal banaba-opleiding, mededelingen VVKSO... Bij het schrijven van de visietekst vond ik het belangrijk dat het niet zomaar bij vage woorden bleef, maar dat het verhaal concreet werd gemaakt. Daarnaast was het een voorwaarde dat de visietekst beperkt in omvang bleef. Luc Beelprez (schoolbegeleider DPB) heeft mijn voorstel doorgenomen en bestempelde het als een krachtig document. Het feit dat hij deze tekst als een voorbeeld voor andere scholen zag, vond ik een groot compliment! De volledige visietekst stel ik met veel trots *in bijlage* voor.

Daarnaast ontwierp ik een duidelijk **stappenplan** dat aantoont welke procedure wij als school volgen:

Tot slot hebben we de brede basiszorg en het mogelijke aanbod van verhoogde zorg in de klas in kaart gebracht. Het **zorgcontinuüm** was hierbij inspirerend. Als school focussen we ons uiteraard op fase 0 en 1. Een belangrijke kanttekening is dat het binnen het zorgcontinuüm niet gaat om een keuze tussen de verschillende niveaus: geen 'of-of', maar 'en-en'. Het gaat om een integrale benadering. De niveaus zijn niet van elkaar te scheiden. Ze vloeien in elkaar over en beïnvloeden elkaar. Het gaat om een continuüm, om een samenhang tussen de verschillende niveaus.

Alle leerlingen hebben baat bij een **brede basiszorg** (fase 0) en zo kan het aantal individuele begeleidingsplannen beperkt blijven. De brede basiszorg zijn algemene, drempelverlagende zorgmaatregelen. Voor heel wat leerlingen, ook leerlingen met een leer- en/of ontwikkelingsstoornis, zijn deze maatregelen toereikend en moeten er dus geen extra maatregelen meer genomen worden. Op het niveau van de scholengroep Sint-Michiel werd er een aantal jaar terug een document opgemaakt met de minimale basiszorg voor alle leerlingen. Ook zijn er hierover intern afspraken op schoolniveau omdat dit tot de autonomie van de school behoort. Het is dan ook aangewezen om afspraken over de toepassing van brede basiszorg op papier te zetten. Het overzichtsdocument is *in bijlage* te raadplegen. Bij de oplijsting is een onderscheid gemaakt tussen BSO en TSO. Omwille van de functionaliteit zijn de maatregelen in bepaalde categorieën verdeeld.

De structurele en preventieve maatregelen uit de fase van de brede basiszorg volstaan soms niet (meer) om aan de onderwijsbehoeften van een aantal leerlingen tegemoet te komen. Dan is het aangewezen dat we op zoek gaan naar de passende **verhoogde zorg** (fase 1). Afspraken gieten we dan in een **individueel begeleidingsplan** dat aan elke betrokken partij wordt bezorgd. De uitdaging is niet te blijven hangen bij het probleem, maar een stap verder te zetten en te praten over wat er moet gebeuren om dit probleem aan te pakken. Dit wordt ook het didactisch vertalen van etiketten genoemd. In deze fase kunnen zowel leerlingen met een diagnose als zonder een diagnose een plaats krijgen. We vinden het belangrijk te streven naar een haalbaar leerzorgbeleid voor alle betrokkenen, ook voor de leerkrachten. Op schoolniveau is er een ‘korf aan maatregelen’ (= redelijke aanpassingen) vastgelegd. Afhankelijk van de behoeften van de leerling zal de ondersteuning een andere invulling krijgen. Het pakket van mogelijke maatregelen dat we op onze school hanteren, werd ook op papier gezet. Het overzicht is *in bijlage* te raadplegen en is te beschouwen als een ‘menukaart’ met suggesties. Hier is er geen onderscheid in de verschillende onderwijsniveaus gezien de maatregelen op een specifieke leerling geënt zijn. Wel is de verdeling in categorieën behouden.

Uiteraard zijn de net besproken overzichten geen afgewerkte, statische documenten. Doorheen de schooljaren zullen ze blijvend verder **evolueren** en uitbreiden op basis van praktijkbevindingen en good practices. In de toekomst kan er meer aandacht komen voor ontwikkelingsmoeilijkheden – naast de gekende leermoeilijkheden.

2. ‘Wonderwijzen’

Het zonet beschreven leerzorgbeleid en de maatregelen basiszorg / verhoogde zorg mogen absoluut geen keurslijf worden waarin leerkrachten zich gevangen voelen. Wel wensen we *gemeenschappelijkheid* te creëren rekening houdend met theoretische kaders die complementair zijn. Binnen die gemeenschappelijkheid heeft elke leerkracht de vrijheid om op een eigen manier het **'wonder te wijzen'**. Een echte professional in het onderwijs weet dat er geen one-fits-all-aanpak bestaat, noch voor onderwerpen, noch voor groepen. Er bestaan echter heel wat populaire mythes over leren. Waar er wél een behoorlijke evidentie over bestaat is dat leerlingen snel gewoon worden aan status quo. Als iets in onze omgeving verandert, beginnen we echter opnieuw op te letten. Zorg als leerkracht dus voor afwisseling en verrassing. (De Bruyckere & Hulshof, 2013) Het reflectie- en doeboek 'Aan de slag met je klas. Een oplossingsgerichte kijk op leraar zijn' van Liesbet Moortgat is op dit vlak een absolute aanrader. Het gaat niet over de vraag 'Zijn ze goede leerkrachten?', wel over 'Zijn ze als leerkrachten goed bezig?'. Volgende quote verdient hier zeker een plaatsje.

*Wanneer iets werkt, doe het vaker.
Wanneer iets niet werkt, probeer iets anders.
Wanneer iets niet stuk is, hoef je het niet te herstellen.*
(Moortgat, 2013)

Ik ben er van overtuigd dat **(vak)eigen accenten** wenselijk en nodig zijn! Ik werd op dit vlak sterk geïnspireerd door een collega op pensioen, Willy Lievens, die een presentatie gaf op school. Zijn ideeën, passie en vuur om jongeren kansen te geven om zich volledig te ontplooiën, waren prachtig. Hij bracht zijn verhaal op een zeer ludieke, maar tegelijkertijd intrigerende manier. Ik wil deze presentatie dan ook zeker delen: *zie bijlage*. Haal daarenboven zelf maar eens de beste en slechtste herinneringen aan leerkrachten uit je eigen tijd naar boven... Inspirerend, toch?

3. Communicatiestrategie

Communiceren is een heel belangrijke strategie binnen het veranderingsproces. Dit gaat veel verder dan bijvoorbeeld het louter overbrengen van informatie tijdens een personeelsvergadering. Vandaar dat we als stuurgroep ruim de tijd hebben genomen om stil te staan bij dit item. Goede communicatie gaat niet alleen top-down, maar ook bottom-up en zijdelings, van binnen naar buiten. (Jansegers & Vanpeperstraete, 2012) Communicatie situeert zich ook op drie niveaus: personeel, (kandidaat-)leerlingen en ouders. We stippelden een goed doordacht **communicatieproces** uit.

Donderdag 13 maart 2014: vactas-vergadering

- ➔ voorstelling van het volledig leerzorgbeleid + verdere strategie bepalen
Het verslag van deze vactas-vergadering is *in bijlage* terug te vinden.

Dinsdag 18 maart 2014: personeelsvergadering

- ➔ voorstelling van het leerzorgbeleid met focus op visie en stappenplan / procedure
De presentatie van deze personeelsvergadering is *in bijlage* terug te vinden.

Donderdag 27 maart 2014: vergadering ouderraad

- ➔ voorstelling van het leerzorgbeleid met focus op visie en stappenplan / procedure

Doorheen derde trimester: vakvergaderingen

- voorstelling van de overzichten met maatregelen basiszorg / verhoogde zorg
- vakeigen accenten leggen met aandacht voor consensus

Zaterdag 26 april 2014: infonamiddag 12-jarigen

- gericht informeren van kandidaat-leerlingen en ouders met ondersteuningsvragen

Zaterdag en maandag 7 en 9 juni 2014: openschooldagen

- gericht informeren van kandidaat-leerlingen en ouders met ondersteuningsvragen

Eind augustus 2014: personeelsvergadering

- herhaling van procedure leerzorgbeleid naar aanleiding van start schooljaar
- bladwijzer met synthese leerzorgbeleid meegeven

Aansluitend maak ik een opsomming van de **communicatiedragers** die we in dit kader gebruikten.

- Smartschool voor personeel (digitaal platform)
- GOK-wand in de leraarskamer
- schoolwebsite
- bladwijzer tussen schoolagenda 2014-2015 voor personeelsleden
- infokoerier 2014-2015 voor nieuw ingeschreven leerlingen

3.1. Aandachtspunten bij communicatie personeel

Doorheen dit leerzorgtraject blijft het belangrijk om het **middenkader** (vakcoördinatoren en technisch adviseurs) mee te betrekken en hen te responsabiliseren. Naar aanleiding van hun waardevolle feedback, gebeurden zelfs enkele aanvullingen in de visietekst. Samen met hen hebben we de verdere strategie naar personeel toe bepaald. Hoe zullen zij dit naar hun 'achterban' brengen? Wat hebben ze daarvoor nodig? Wat werkt er? ... Als stuurgroep bewaken we uiteraard de grenzen, maar geven we ook voldoende marge. Doorheen het derde trimester is het de bedoeling dat het item leerzorg op elke vakvergadering aan bod komt. Tevens gaven we de tip dat hun vakbegeleiders van DPB Brugge hierbij kunnen betrokken worden. Het is wel nodig om deze mensen op voorhand te brieven. Hun opdracht bestaat er namelijk uit om zich aan te passen aan de schoolwerking.

Naar het voltallige **personeelskorps** toe was het belangrijk om de informatie concreet over te brengen. Gezien de setting van een personeelsvergadering werd ervoor gekozen om enkel de visie en de procedure toe te lichten. De manier van overbrengen is op zo'n moment cruciaal. De informatie mag absoluut niet 'vingerwijzend' of 'overdonderend' overkomen. Deze valkuilen besprak ik op voorhand nog even met directeur Ameye die de presentatie heeft gebracht. De concretisering komt dan later aan bod tijdens een vakvergadering waarbij we rekenen op het olievlekprincipe.

Mijn **persoonlijk aandeel** was het voorbereiden van de presentaties. Ik hield hierbij verschillende vragen in het achterhoofd. Welke winst levert dit op het voor de personeelsleden? Welke positieve belangen hangen er voor hen aan vast? ... Het brengen van het leerzorgbeleid gebeurde echter door de pedagogische directie. Ik vond het belangrijk dat dit vanuit de directie werd voorgesteld aangezien zij vanuit het beleid richting moeten geven aan de school. Gezien dit thema een grote impact heeft op het professioneel functioneren en de eigen leerkrachtenstijl, was de directie rekening houdend met hun positie en verantwoordelijkheden hiervoor het best geplaatst.

In het derde trimester wordt er dus verwacht dat de verdere uitwerking van het leerzorgbeleid op elke **vakvergadering** aan bod komt. Het is aangenaam om te merken dat sommige vactas-leden deze taak echt ter harte nemen. Het idee is dat de vakcoördinator / technisch adviseur deze verantwoordelijkheid opneemt zodat we hen responsabiliseren. Het is namelijk van groot belang een gedragen werking te creëren. Dit betekent echter niet dat ik geen ondersteunende rol kan opnemen. Ik had bijvoorbeeld een boeiend onderhoud met de vakcoördinator wetenschappen. Zij kwam als het ware op collegiaal consult om af te checken of ze dit item correct had voorbereid. Ik heb haar constructieve feedback gegeven zonder het meteen te willen overnemen. Een ander voorbeeld was een overlegmomentje met de vakcoördinator wiskunde. Zij gaf mij feedback na een vakvergadering met leerkrachten van de derde graad en stelde concrete zaken voor om de verhoogde zorg bij de categorie 'wiskunde' aan te passen. Ook de technisch adviseur van de afdeling mechanica kwam langs om de verwachtingen binnen dit thema te bespreken. De vakwerkgroep Frans is al heel enthousiast aan de slag gegaan om vakeigen accenten te leggen vanuit de talige component.

Om af te ronden maak ik nog een **kritische bedenking** met betrekking tot de vakgroepwerking op onze school. Ik merk namelijk op dat de school te groot is zodat soms bij personeel (alook leerlingen) de anonimiteit toeslaat. Het anonieme karakter zorgt ervoor dat mensen van elkaar niet meer weten waar ze mee bezig zijn of dat ze minder verantwoordelijkheid opnemen. (De Bruyckere & Hulshof, 2013) Ook de collegiale onveiligheid die er heerst op de school kan ervoor zorgen dat de vakgroepwerking nog voor verbetering vatbaar is. Vandaar dat ik doorheen het derde trimester er zal op letten dat iedereen zijn verantwoordelijkheid opneemt binnen dit verhaal. Ik ben er immers van overtuigd dat het werken via vakwerkgroepen zeer verrijkend is!

3.2. Aandachtspunten bij communicatie leerlingen / ouders

Wat de communicatie naar leerlingen en ouders betreft, was het niet haalbaar om elke schoolbetrokkene te informeren. Vandaar dat we bewuste keuzes maakten op dit vlak. Om te starten kozen we ervoor een kleine vertegenwoordiging van de ouders op school in te lichten. Dit gebeurde via de *ouderraad*. Zij waren in het algemeen positief over de stand van zaken. Ze benoemden dat sommige zorgmaatregelen soms erg leerkrachtafhankelijk zijn in de realiteit. Als school zijn we ons zeker bewust van dit werkpunt en zullen we er verder aan sleutelen. Daarnaast hebben we regelmatige contacten met de *huidige leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SOB)* die al over een individueel begeleidingsplan beschikken en hun ouders. Uiteraard verandert er voor hen weinig tot niks want de manier van werken is voor hen niet nieuw. Wel hebben we de werking geoptimaliseerd zodat we nu transparanter werken en een gelijke taal spreken.

Vanuit de coachingsessies kreeg ik van Luc Van Den Steen de tip om ons vooral te richten naar *toekomstige leerlingen met SOB en hun ouders*. Kandidaat-leerlingen met een bepaald 'rugzakje' wensen tijdens inschrijvingsmomenten klare en duidelijke informatie met een garantie op overleg. We kozen er dan ook voor om het eerder abstracte leerzorgbeleid te '**vertalen**'.

1. Het stappenplan van het leerzorgbeleid en de accenten werden herwerkt. Deze herwerking kreeg een degelijke plaats in de **infokoerier 2014-2015** die aan elke nieuw ingeschreven leerling wordt meegegeven. Deze infokoerier bevat allerlei informatie op vlak van praktische regelingen, studieaanbod, leerlingbegeleiding, GOK-beleid... *In bijlage* is de infokoerier te raadplegen. Meer specifiek op pagina 20-21 is de info over het leerzorgbeleid te zien.

2. Daarnaast geloof ik er sterk in dat informatie *door* leerlingen en ouders, *voor* leerlingen en ouders het meest doeltreffend is. Daarom ging ik op zoek naar **getuigenissen**. Ook andere organisaties zijn al vertrouwd met deze manier van werken, bijvoorbeeld de getuigenis over dyslexie van Universiteit Gent of over dyscalculie van Arteveldehogeschool Gent.

Ik informeerde gericht of er bereidheid was om op vrijwillige basis te getuigen. Ik gaf aan dat de getuigenis bruikbaar materiaal zou zijn bij de inschrijving van kandidaat-leerlingen met SOB. Tevens vroeg ik hun akkoord om de getuigenis in mijn bachelorproef te integreren. Uiteindelijk ging ik aan de slag met twee leerlingen (1ste en 3de leerjaar) en hun mama. Naargelang hun voorkeur kon de getuigenis op verschillende manieren gebeuren: tekstje, betekenisvolle tekening, interview, videoboodschap... Uiteindelijk koos men ervoor om op een **schriftelijke manier** te getuigen. In dit kader stelde ik enkele richtvragen op:

- Wat doet het VTI van Roeselare voor leerlingen met SOB zoals dyslexie?
- Is er hiervoor een aanspreekpunt op school? Hoe verloopt de samenwerking?
- Het VTI van Roeselare heeft als motto 'Zo normaal waar mogelijk, speciaal waar nodig'. Hoe ervaren jullie de brede basiszorg die voor elke leerling in de klas wordt geboden?
- Op welke manier komt een individueel begeleidingsplan tot stand?
- Hoe gaan de leerkrachten in de praktijk met die verhoogde zorg om?
- Staat het VTI van Roeselare open voor het gebruik van compenserende software zoals Kurzweil?
- Het VTI van Roeselare streeft ernaar dat leerlingen beter leren omgaan met persoonlijke uitdagingen om hun zelfredzaamheid te verhogen. Hoe merken jullie dit op?
- En om af te ronden: welke hoogte- en/of dieptepunten waren er tot nu toe aanwezig binnen het afgelegde traject?

Hun getuigenis bood ik tijdens inschrijvingsmomenten vrijblijvend aan via **voorleessoftware**. Op deze manier konden geïnteresseerden hun verhaal 'beluisteren' en meteen kort kennismaken met een ondersteunend softwareprogramma (Claro Speak). De getuigen typten zelf de antwoorden zodat dit een letterlijke weergave van hun mening is en verkeerde interpretaties voorkomen werden. Als kleine attentie gaf ik aan beide leerlingen een balpen en sticker van de campagne 'Ik haat lezen'. *In bijlage* zijn beide getuigenissen opgenomen.

4. Integratie schoolse werking

Het mag natuurlijk niet enkel bij praten, schrijven en dromen blijven. Het uiteindelijk doel is dat de ontwikkelde leerzorgvisie en concretisering ervan effectief wordt gerealiseerd in de (klas)praktijk. Hoewel de implementatie van HGW en de bijhorende accenten een meerjarenproces is, moeten we het personeel **mobiliseren**. Tijd voor ACTIE!

Graag wil ik erop wijzen dat de ondernomen acties geen losse flarden zijn. Het vele werk is ingebed in het **strategisch beleidsplan** van de school. Dit wil ik aantonen via de boomstructuur - *in bijlage* - die de leidraad vormt voor het schoolwerkplan. Het leerzorgbeleid (zie tak 'kwaliteitsvol onderwijs in een stimulerende leef- en leeromgeving') vult zo ontwikkelingen binnen de verschillende segmenten van onze schoolwerking aan waardoor er sprake is van 'puzzelen' in plaats van 'stapelen'.

Na heel wat mooi werk van een ploeg enthousiastelingen, lijkt het mij aangeraden om een **tussentijdse evaluatie** uit te voeren. Waar staan we nu? Waar willen we nog naartoe? ... Hiervoor baseer ik mij op kenmerken aangereikt door verschillende auteurs in de literatuur. Dit zijn als het ware voorwaarden om te komen tot een geïntegreerd zorgbeleid. (Struyf e.a., 2013)

Cruciale kenmerken van een school m.b.t. zorg	Wat doen we nu al goed?	Wat zouden we nog beter kunnen doen?
Zorgvisie	Dit schooljaar hebben we samen werk gemaakt van een duidelijke zorgvisie. Het gevoerde leerzorgbeleid is dan de explicitering en concretisering ervan. Gelijkwaardig partnerschap hoort erbij.	Er is een duidelijke visie, maar deze moet nog meer gedragen worden door alle personeelsleden. Er liggen nog uitdagingen op vlak van implementeren en mobiliseren.
Ondersteuning door de directie	De pedagogische directie nam een faciliterende rol op tijdens het voorbije jaar. Ze zorgden voor zowel 'druk' als ondersteuning. Directeur Ameye heeft in zijn presentaties een heldere visie overgebracht.	Op onze school is er een directieteam. Elk directielid heeft zijn eigen verantwoordelijkheden. Het zal belangrijk zijn dat ze als team aan hetzelfde zeil trekken bij alle segmenten van de schoolwerking.
Ondersteunende zorgstructuren en -procedures	We werkten al de nodige procedures uit die een continue kwaliteitsbewaking mogelijk maken. Deze werden ook 'vertaald' naar leerlingen en ouders toe.	Gezien het grote schoolteam, is het vaak moeilijk aan te geven wie waarvoor verantwoordelijk is. Het digitale leerlingvolgsysteem kan nog handelingsgericht worden.
Schoolinterne samenwerking	Er zijn heel wat formele overlegplatformen die we hebben benut in dit kader: pedagogische studiedag, personeelsvergadering, vactas-vergadering, ouderaad, vakgroepwerking...	Zoals al eerder vermeld, heerst er een gevoel van collegiale onveiligheid. 'Foutvriendelijkheid' zal nodig zijn. Ik geloof dat er heel wat leerkansen zijn om te durven leren van elkaar en samen na te denken.
Samenwerking met de ouders	Bij het opstellen van individuele begeleidingsplannen wordt de ervaringsdeskundigheid van ouders optimaal benut. We zijn ook aandachtig om hen te informeren over het gevoerde leerzorgbeleid.	Nadat er een ruim draagvlak is binnen de school voor het leerzorgbeleid, is het aangewezen om ouders meer actief te betrekken bij beleidskeuzes. Ouderparticipatie kan zeker nog bevorderd worden.
Samenwerking met externen	Scholengroep, CLB en DPB waren vaste partners tijdens het traject.	N.a.v. het M-decreet, kan er meer samengewerkt worden met BuSo.
Professionalisering van het schoolteam	Er is een volwaardig nascholingsaanbod dat regelmatig kenbaar wordt gemaakt. Thema's over (leer)zorg zijn er in opgenomen.	Het volgen van nascholingen is een persoonlijke keuze. Het kiezen voor nascholingen die iemands horizon verruimen, kan volgens mij nog beter gestimuleerd worden.

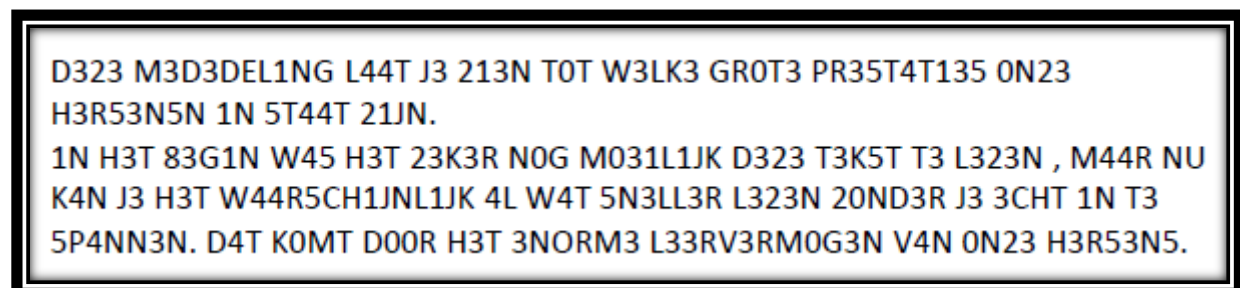
5. Toetsing in de praktijk

De uitwerking van mijn bachelorproef situeert zich hoofdzakelijk op schoolniveau. Centraal stond het zoeken naar wat goed is voor alle leerlingen en die leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Om het werk nog krachtiger te maken, heb ik ervoor gekozen om een diepgaande **casestudy** te koppelen aan dit werkstuk. Daarnaast toetsen we continu het leezorgbeleid af in de praktijk. Op deze manier bewaren we voeling met de klasvloer. De juiste weg binnen dit verhaal is gegarandeerd het pad van geleidelijkheid waar we kleine stapjes voorwaarts kunnen zetten.

Binnen dit onderdeel wil ik even dieper ingaan op **dyslexie**. Dit is namelijk een vaak voorkomende leerstoornis op onze school. Dit is een vrij logisch gegeven want over het algemeen worden meer jongens dan meisjes met dyslexie gediagnosticeerd. Ongeveer 60% van de personen met dyslexie zijn mannelijk. (Tops & Boons, 2013) Onze leerlingenpopulatie bestaat voor de grote meerderheid uit jongens. Daarenboven zullen leerlingen met dyslexie vaak een studierichting kiezen die aansluit bij hun interesses, kwaliteiten en vaardigheden. Ons studieaanbod richt zich niet op de taalcomponent, maar wel op het technisch-wiskundige aspect. Het gaat om een erg heterogene groep van leerlingen.

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau. Het is dus een **automatisatieprobleem**. Er zijn drie criteria:

1. het achterstandscriterium;
2. het mild exclusiecriterium;
3. het hardnekkigheidscriterium.

(Desoete, 2014)

Ik merk echter dat er nog altijd veel **misverstanden** bestaan op vlak van dyslexie. Kunnen we dyslexie koppelen aan het intelligentieniveau? Kunnen deze leerlingen hun achterstand wegwerken door veel te oefenen? Helpen gekleurde lenzen tegen dyslexie? (De Bruyckere & Hulshof, 2013) ...

Vanuit mijn functie ben ik verantwoordelijk voor het opstellen, opvolgen, evalueren en bijsturen van **individuele begeleidingsplannen** (IBP) in het kader van leermoeilijkheden in het derde jaar. Daarnaast werk ik voor het opstellen van IBP's ondersteunend in de eerste graad. Ons sjabloon voor een IBP is gebaseerd op de proeftuin 'Gemotiveerd!' van het CLB uit regio Gent.

In het kader van de bachelorproef focus ik me op een casus waarbij ik een IBP bijstuurde. Ik schets enkele belangrijke ontwikkelingen die ik opgenomen heb in de leerlinggebonden zorgmap waarin ik ondernomen acties, notities en belangrijke documenten bewaar. Ik heb al een **lange weg** afgelegd met G., zijn ouders, collega's en professionelen. Overleg was de rode draad doorheen dit verhaal.

G. is een leerling uit het derde jaar Bouwtechnieken TSO. Hij is een talent op vlak van praktijk bouw en is zeer leergierig op dit domein. Ook is hij een echte doorzetter. Hij heeft echter al een belastende schoolcarrière achter de rug omwille van een zeer ernstige vorm van dyslexie. Deze leerstoornis belemmert hem in die mate op vlak van taalontwikkeling dat het onderwijsniveau TSO nog moeilijk haalbaar blijft ondanks zijn normale intelligentie. Op school werden de voorbije jaren heel wat aanpassingen gedaan om tegemoet te komen aan zijn dyslectische problematiek. **Hoe ver kunnen we gaan in het bieden van redelijke aanpassingen?** De leerplandoelen moeten namelijk nog bewaakt worden. Hieronder schets ik enkele cruciale schakelmomenten doorheen het hobbelige parcours van dit schooljaar. *In bijlage* is het recentste individuele begeleidingsplan van G. terug te vinden.

In de maanden september en oktober vond er *beeldvorming* plaats. Tijdens de observatieperiode werd er bekeken of het IBP van vorig schooljaar moest bijgestuurd worden. Tijdens de klassenraad voor de herfstvakantie werden de observatiegegevens systematisch besproken. Er werd vastgesteld dat de zwakke resultaten deels het gevolg waren van onvoldoende kennis van inhoud. De klassenraad verwachtte dat hij zijn speelse gedrag in de klas zou beheersen. Daarna besprak ik het herfstrapport en de *doelstellingen* tijdens een persoonlijk, coachend gesprek met G. zelf. Hij wist de resultaten toen aan twee aspecten: gebrekkige inzet en leerproblemen omwille van dyslexie. Het IBP werd in overleg met G. aangepast op basis van de noden in het derde jaar. Uiteraard legde ik deze aanpassingen ook ter discussie voor aan de ouders via telefonisch contact. Na overleg met alle partijen was er voor G. opnieuw een duidelijke, afgestemde *aanpak*. Tijdens proefwerkenperiodes krijgt G. ondersteuning voor de talige vakken door het softwareprogramma Kurzweil. Leerlingen die met Kurzweil werken tijdens proefwerken worden gecentraliseerd in een computerlokaal waar ik toezicht houd. Idealiter zouden we de leerlingen in de klas zelf ondersteunen met laptop (fase 1 zorgcontinuüm). Omwille van organisatorische redenen moeten we er echter voor opteren om deze groep leerlingen samen te brengen in een apart lokaal. Bij de *evaluatie* tijdens de klassenraad voor de kerstvakantie waren de resultaten voor algemene vakken helaas opnieuw onvoldoende. Dit ondanks de consequente uitvoering van het IBP. Wel presteerde G. uitstekend voor technische en praktijkvakken. Deze bevindingen werden grondig besproken met G. en zijn kerngezin tijdens het oudercontact kerst met ruimte voor hun mening en ervaringsdeskundigheid. Vanuit school gaf ik de eerlijke boodschap dat er op vlak van verhoogde zorg niet veel meer kon geboden worden en dat we mogelijks onze grenzen bereikt hadden. Samen maakten we de afspraak dat G. zich verder bleef inzetten met de nodige ondersteuning om zicht te krijgen op zijn reële mogelijkheden (= doel).

Begin maart vond er een constructief overleg tussen G., zijn leerkrachten Frans/Engels en ikzelf plaats. Bedoeling van het overleg was om de huidige stand van zaken in kaart te brengen. Uiteindelijk bleek dat de tekorten voor Frans en Engels te wijten waren aan verschillende zaken: dyslexie, niveau, attitude... De leerkrachten gaven aan dat ze vermoedden dat een ander onderwijsniveau (BSO) meer zou aansluiten bij zijn talenten, wat meteen ook een positief effect kan hebben op zijn welbevinden. Deze boodschap was erg confronterend voor G.; het werd een emotioneel beladen gesprek voor hem. Concreet werd er afgesproken om voor evaluatiemomenten van moderne vreemde talen nog een stapje verder te gaan op vlak van extra ondersteuning. Voor het resterende schooljaar kan G. gebruik maken van extra **hulpmiddelen**. Voorbeeld hiervan is een geheugenkaart in verband met Franse werkwoordsvormen (visualisatie) die G. tijdens het proefwerk mag gebruiken. Ter illustratie is deze gepersonaliseerde geheugenkaart *in bijlage* opgenomen. Ook mocht hij zijn Grammothèque gebruiken tijdens het proefwerk Frans. Na een foutenanalyse van het proefwerk Frans (01/04/2014) bleek dat hij onvoldoende scoorde bij de grammaticale toepassingen en werkwoordsoefeningen.

Ondanks de gezamenlijke inspanningen van alle partijen en extra ondersteuning, was er na het bespreken van het paasrapport (tekort voor algemene vakken) een consensus dat algemene vakken in de toekomst niet verder haalbaar zijn. De **overstap naar 4BSO** lijkt de meest aangewezen optie in het kader van heroriëntering. Ook het CLB bevestigde dit: "Gezien het profiel, toekomstbeeld, capaciteiten en ernst van de leerstoornis, geven we vanuit het CLB groen licht om een overstap te maken naar 4BSO." We zijn er van overtuigd dat het onderwijsniveau BSO meer aansluit op zijn technische talenten en interesses. Daarnaast geloven we dat hij op deze manier opnieuw meer rust kan vinden wat een positief effect zal hebben op zijn welbevinden, zelfbeeld en schoolse motivatie. Logischerwijze zal hij ook in het BSO verder nood hebben aan extra ondersteuning op vlak van taal.

Binnen deze casus is G. zijn beperking duidelijk een voorbeeld van een **afstemmingsprobleem** in de onderwijsleersituatie. In andere omgevingen (nu en later) kan G. wel goed, zelfstandig functioneren en komt zijn beperking dus niet tot uiting. De talige vakken zijn uiteindelijk slechts een deel in het leven van deze leerling. Volgende begrippen dienen centraal te staan in de schoolse begeleiding: stimuleren, sturen en steunen. (Van Overmeiren, 2013)

Doorheen deze casus is het belangrijk om naast wat problematisch is, ook voldoende aandacht te hebben voor wat wel goed gaat...

Protectieve factoren: Op onze school wordt er gratis compenserende software (Kurzweil) aangeboden om het schoolse functioneren te ondersteunen. Hiervan maakt G. sinds huidig schooljaar effectief gebruik. De thuiscontext is een zeer stimulerende leeromgeving aangezien zijn papa zelfstandig bouwvakker is. Hij kan dus al op de werkvloer meehelpen. Deze ervaringen weerspiegelen zich op school. Zijn mama is nauw betrokken bij G. en zijn school. Ze is bereid om constructief samen te werken. In de klas voelt G. zich goed. Zijn klassenleerkracht stimuleert hem.

Belemmerende factoren: Om Kurzweil efficiënt te gebruiken, zijn er een aantal ICT-vaardigheden noodzakelijk. Een voorbeeld is blindelings kunnen typen. G. heeft een online typecursus via school gevolgd. Het automatiseren van deze vaardigheid vraagt echter veel inspanningen. Het werken met computers behoort niet tot zijn interesseveld. Daarnaast ervaart G. nog heel wat problemen op vlak van planning en organisatie. Sommige leerkrachten storen zich hieraan.

In het *komende trimester* zal ik mij concentreren op de **begeleiding** in verband met de overstap naar BSO. Ouders staan zeker achter deze keuze, maar voor G. blijft het moeilijk om TSO los te laten. Stap per stap wil ik dit samen met hem voorbereiden. Hierbij wil ik ervoor zorgen dat hij mederegisseur van zijn eigen leerproces wordt. Onderstaande vragen (Moortgat, 2013) zal ik benutten:

- Op een schaal van 0 tot 10, waarbij 10 betekent dat jij helemaal tevreden bent over je resultaten, en 0 betekent dat je helemaal niet tevreden bent, welk cijfer haal je?
- Wat doe jij nu al om zo'n goede cijfers te halen voor technische en praktijkvakken?
- Wat wil je bereiken op deze school?
- Overweeg je een andere studierichting? Zo ja, welke?
- Wanneer lijkt de tijd voorbij te vliegen? Waarmee ben je dan bezig? Wat boeit jou?
- Hoe zou jij graag willen dat je toekomst eruit ziet? Welke talenten zou je kunnen inzetten?

Deze casus is voor mij een **'en-en'-verhaal**. Vertrouwen, open communicatie en de gemaakte afspraken waren de pijlers om deze leerling met een beperking te begeleiden. Wat niet betekent dat hij hierdoor zal slagen... Wel hebben we G. op weg geholpen in het uitbouwen van zijn toekomst!

Deel IV

Reflectie op eigen leerproces en persoonlijke competentieontwikkeling

De vraag 'Wat heb ik geleerd?' is niet zo eenvoudig te beantwoorden. Doorheen dit intensieve leerzorgtraject van meer dan een schooljaar is er zoveel aan bod gekomen... Ik ben er daarnaast van overtuigd dat dit traject niet zomaar afloopt met het beëindigen van deze bachelorproef. Het is een meerjarenproces dat eigenlijk nooit 'af' is. Het leerzorgbeleid is een item dat continu in evolutie is omwille van zeer veel invloeden vanuit de school zelf en van buitenaf. Het is eveneens een thema dat samenhangt met persoonlijke visies en het eigen functioneren waardoor het geen 'zwart of wit'-verhaal is. Zelf sta ik voor 100% achter de uitgeschreven leerzorgvisie! De visietekst is een mooie weerspiegeling van mijn persoonlijke uitgangspunten, weliswaar toegespitst op onze schoolcontext. Het bevat heel wat elementen die ik doorheen de banaba-opleiding aangereikt kreeg.

Ik heb een uitermate boeiende **leerweg** achter de rug. De keuze voor dit groots leerzorgtraject beschouw ik dan ook als een meerwaarde. Als kleine pion in zo'n grote lerende organisatie, was het niet eenvoudig om hier een trekkersrol in op te nemen. Mits het verkregen mandaat en de nodige steun van collega's, ben ik er toch vrij goed in geslaagd om mijn rol waar te maken. Mijn voorbereidende werk werd telkens positief onthaald in de stuurgroep waardoor we sprongen voorwaarts konden zetten. Ook andere collega's respecteerden mijn rol binnen dit traject en aanschouwden mij als een betrouwbaar aanspreekpunt. Gezien het ruime, krachtige onderwerp kreeg ik veel kansen om competenties van allerlei aard verder te ontwikkelen. Ik kreeg de ruimte om competenties uit te oefenen in reële situaties en dit op flexibele, autonome manier.

Wat de **inhoudelijke doelen** van het traject betreft, vind ik dat we deze meer dan voldoende hebben bereikt. Daarbij speelden verschillende succesfactoren een rol, bv. strategisch denken of de samenwerking met CLB. De bereikte effecten heb ik zo goed als mogelijk aangetoond doorheen de beschrijving van de praktijkrealisaties.

- De school heeft op vlak van leerzorg keuzes gemaakt en een heldere visie ontwikkeld waarbij de uitgangspunten van handelingsgericht werken en het zorgcontinuüm centraal staan. Er werd een beleidsdocument opgesteld dat onder meer een nuttig referentiemiddel is waartegen het implementatieproces kan afgemeten worden.
- De procedure die de schoolse werking op vlak van leerzorg aantoont, werd op punt gesteld. Omwille van transparantie werd deze procedure visueel uitgewerkt. De concretisering van de maatregelen op schoolniveau (fase 0/1) werd gebundeld in een schooleigen formulier.
- Er werd bedachtzaam omgegaan met het maken van keuzes op vlak van communicatie. Dit gebeurde met de nodige aandacht voor alle evenwaardige partijen.

Het SMARTI omschrijven van de doelstellingen, maakt het dus mogelijk om nadien effecten te meten. Dit bevordert de interne kwaliteitszorg van het traject. De overkoepelende doelstelling 'Kwaliteitsontwikkeling verbeteren in functie van alle leerlingen, leerkrachten en betrokkenen op vlak van pedagogisch-didactische aanpak' blijft zeker verder gelden als inspiratiebron.

Zoals al eerder aangehaald, kunnen we zeker **voortuitblikken** naar verdere groeikansen en uitdagingen. De implementatie van het leerzorgbeleid op de klasvloer verdient verder aandacht. Ook het opvolgen van de visie en het bewaken van de werkwijze zal belangrijk zijn. In de toekomst willen we expliciete aandacht hebben voor delend leren in vakgroepen. Het maken van vertalingen naar leerlingen en ouders zal tevens nodig blijven. Daarenboven willen we HGW 'levend' houden.

Na het doorbladeren van het cursusmateriaal van alle opleidingsonderdelen, merk ik dat dit werkstuk een mooie mix van elementen bevat die doorheen de volledige banaba-opleiding aan bod kwam. Het is aangewezen om ook stil te staan bij mijn **persoonlijke leerdoelen**. Ik zal even uitweiden over de twee eindcompetenties die ik bij aanvang van het traject had uitgekozen om intensief aan te werken.

→ De bachelor kan positief en deskundig omgaan met elke vorm van diversiteit en achterstelling.

Kennis: Op vlak van kennis heb ik de theoretische modellen en kaders diepgaand bestudeerd. Handelingsgericht werken, zorgcontinuüm, Universal Design for Learning, geïntegreerde zorg... kennen nog weinig geheimen voor mij. Ook de bestaande regelgeving op vlak van inclusie en de bijhorende invloeden op verschillende niveaus (leerling, leerkracht en school) heb ik onder de knie.

Vaardigheden: Vanuit mijn functie als GOK-coördinator ga ik in de praktijk dagelijks om met verschillen die zich aandienen. Dit gaat over diversiteit in de ruime zin: leerlingkenmerken (bv. leerstoornissen, GOK-indicatoren...), ouderkenmerken (bv. armoede, socio-economische status...) en ook schoolkenmerken (bv. schoolteam, studieaanbod...). Hierbij probeer ik gelijke kansen te behartigen. Het effectief realiseren van gelijke onderwijskansen is uiteraard een gekleurd verhaal.

Attitudes: Ik ben er van overtuigd dat het niet zozeer gaat over gelijkheid of eerlijkheid. Wel staat de term 'gelijkwaardigheid' centraal binnen mijn overtuigingen. Om gelijke kansen te krijgen om zich naar hun mogelijkheden en talenten te ontplooien, hebben jongeren recht op ongelijke behandeling in opvoeding en onderwijs. Het verbod op negatieve discriminatie is een principe dat ik wil nastreven. Ook een talentgerichte benadering is één van mijn 'stokpaardjes'.

→ De bachelor kan een klimaat en overlegstructuur creëren waarin men openstaat voor en leert omgaan met verschillen.

Kennis: Het is nu mijn derde schooljaar op rij dat ik voltijds werk in het VTI van Roeselare. De beoordelingsstukken die ik maakte in het kader van de banaba-opleiding waren telkens toegespitst op deze praktijkcontext. Beide elementen samen zorgen ervoor dat ik een duidelijk zicht heb verworven op de schoolcultuur en -organisatie. Wat een absolute vereiste was om dit leerzorgtraject te kunnen realiseren. Verschillende psychologische inzichten vanuit mijn vooropleiding Bachelor in de Toegepaste Psychologie hielpen mij om de diversiteit op de school correct in te schatten.

Vaardigheden: Overlegkanalen ondersteunen, vergadertechnieken beheersen en rapporteren, zijn vaardigheden die ik in complexe situaties verder kon trainen. Dit zijn dan ook vaardigheden die ik goed beheers. Het opzetten en begeleiden van veranderingsprocessen was eigenlijk de rode draad doorheen mijn bachelorproef. Vanuit de banaba-opleiding, literatuur en collegiale tips haalde ik voldoende inspiratie en voedingsbodem om deze -toch wel belastende- opdracht te volbrengen.

Attitudes: Ik denk van nature uit toekomstgericht. Dat is ook belangrijk bij het werken op beleidsniveau. Beslissingen mogen niet enkel gebaseerd zijn op het 'hier en nu'. Het schip moet de juiste koers varen om zijn (eind)bestemming te bereiken. Aansluitend is een bereidheid om zich blijvend te professionaliseren (bv. volgen van actuele thema's) even noodzakelijk.

Uit de beoordelingstaak van het opleidingsonderdeel coachen en coördineren van zorg, nam ik als besluit dat ik voornamelijk de vaardigheid om doelgericht te kunnen **omgaan met weerstand** nog verder wilde ontwikkelen. Meteen ook een vaardigheid die terugkeert binnen een eindcompetentie van dit opleidingsonderdeel: creëren van een klimaat en overlegstructuur. Een globale reflectie over deze essentiële vaardigheid bewaar ik graag voor de mondelinge presentatie op 11 juni 2014.

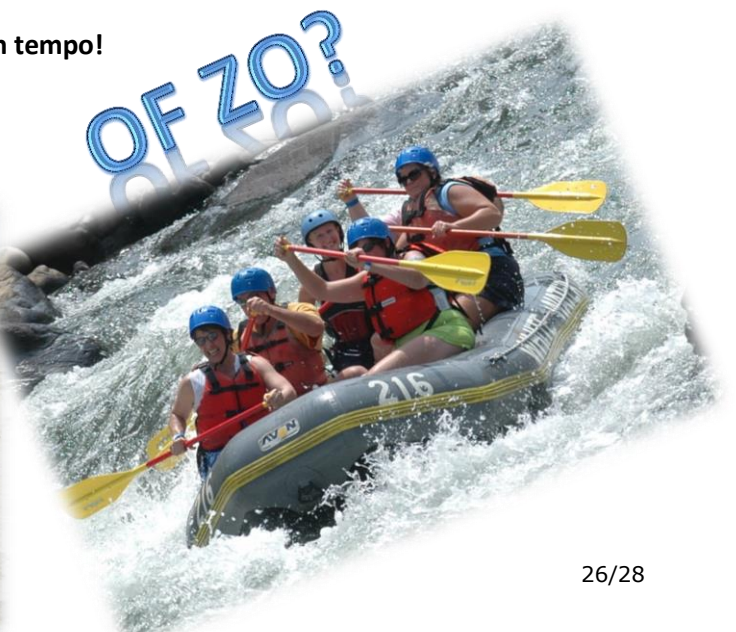
Welke 'gespecialiseerde' **rol** heb ik nu zelf opgenomen in mijn leerproces? Doorheen het leezorgtraject heb ik een uitgebreide set van taken met betrekking tot leerlingen en hun ouders, leerkrachten, de directie en externe diensten behartigd. Hierbij waren coördinerende functies, overlegstructuren en (vak)werkgroepen van groot belang voor het ontwikkelen en concretiseren van het leezorgbeleid. Ik oefende ook een ondersteunende rol uit naar de leerkrachten en ouders wanneer zij geconfronteerd waren met problemen die hun draagkracht te boven gingen. Bij specifieke problemen begeleidde ik ook de leerling zelf en zorgde daarbij voor de nodige coördinatie en overleg. De diverse rollen zijn dus gesitueerd op *drie niveaus*: op het niveau van de school, op leerkracht- en leerlingniveau. (Struyf e.a., 2013) Ik heb aan den lijve ervaren dat dergelijk takenpakket deskundigheid vereist. Deskundigheid waarin ik elke dag opnieuw kan groeien. Ook flexibel zijn, bestempel ik als een belangrijke attitude binnen dit geheel. Een attitude waar ik nog verdere groeikansen zie. Soms ervaar ik het als stresserend om aan alle niveaus voldoende aandacht te kunnen schenken. Het combineren van de rollen en het aanwenden van de vereiste competenties, blijft een zeer boeiend en uitdagend verhaal!

Onderwijs verandert nooit.

Een mythe (De Bruyckere & Hulshof, 2013) die hier zeker een plaats verdient. Technici, dokters, ICT'ers... allemaal beroepen waarin het mee evolueren met de tijd een must is. Maar onderwijs(mensen) veranderen niet? Er is meer sprake van continuïteit dan van revoluties in het onderwijs. Op het macroniveau (onderwijsbeleid) zijn er heel veel vernieuwingsideeën. Die sijpelen door naar het mesoniveau (schooldirecties), maar wat er in de klas eigenlijk gebeurt, verandert traag. Revoluties in het onderwijs zijn dus moeilijk. Ja, er zijn veel gemotiveerde leerkrachten die echt proberen om vernieuwingen door te voeren in de klas. Er is echter sprake van een traag veranderingsproces. Vaak worden vernieuwingen ingepast in wat men gewoon is; de school zet veranderingen om naar haar hand. Veranderingen van bovenaf zijn moeilijk door te voeren. Vandaar dat het middenkader van een school de juiste processen moet 'regisseren' om enerzijds een vernieuwing door te voeren en anderzijds om deze te transformeren naar haar eigen 'grammatica' voor het klas- en schoolbehouden.

Onderwijs verandert, maar traag op haar eigen tempo!

Doen we het zo?

Deel V

Bijlagen

Dit werkstuk bevat een vrij groot aantal noodzakelijke, relevante bijlagen. Het onderwerp omhelst namelijk een grootschalig traject waarin ik de nodige illustraties een verdiende plaats wil geven. Gezien de bijlagen meer dan 20 pagina's bedragen, bied ik deze - zoals gevraagd - aan in **digitale vorm**.

Hieronder volgt een oplijsting van de opgenomen bijlagen. De nummeringen en benamingen stemmen duidelijk overeen met de digitale documenten.

1. Map verslaggeving bijeenkomsten stuurgroep
2. Actieplan stuurgroep trimester 1 2013-2014
3. Actieplan stuurgroep trimester 2 2013-2014
4. Programmaboekje pedagogische studiedag 12-11-2013
5. Tekst referaat HGW Hans Vandelannoote 12-11-2013
6. Leidraad autismebelevingscircuit 12-11-2013
7. Presentatie autismebelevingscircuit 12-11-2013
8. Verslag meet & eat 2de graad 05-11-2013
9. Verslag meet & eat 1ste graad 07-11-2013
10. Verslag meet & eat 3de graad 08-11-2013
11. Visietekst leerzorgbeleid VTI Roeselare
12. Maatregelen brede basiszorg BSO VTI Roeselare
13. Maatregelen brede basiszorg TSO VTI Roeselare
14. Maatregelen verhoogde zorg BSO-TSO VTI Roeselare
15. Presentatie 'wonderwijzen' Willy Lievens
16. Verslag voorstelling leerzorgbeleid vactas-vergadering 13-03-2014
17. Presentatie voorstelling leerzorgbeleid personeelsvergadering 18-03-2014
18. Infokoerier 2014-2015 (meer specifiek p. 20-21)
19. Getuigenis leerling met SOB en ouder
20. Getuigenis ouder van leerling met SOB
21. Beleidsplan 2014-2020 VTI Roeselare
22. Individueel begeleidingsplan casus
23. Geheugenkaart Franse werkwoordsvormen casus

Bronnenlijst

Artikels

Mardulier, T. (2014, april). Inclusie wordt de regel. *Klasse*, pp. 22-23.

Boeken

De Bruyckere, P. & Hulshof, C. (2013). *Jongens zijn slimmer dan meisjes en andere mythes over leren en onderwijs*. Tielt: Lannoo nv.

Deklerck, J. (2012). *Een veelkleurig verhaal. Preventie en aanpak van probleemgedrag in het onderwijs*. Leuven: Acco.

Hoopman, K. (2012). *Wat jij ziet en wat ik voel. De binnenkant van autisme*. Huizen: Pica.

Jansegers, K. & Vanpeperstraete, L. (2012). *Onderwijskwaliteit voor iedereen! Praktijkgids voor kwaliteitsontwikkeling op school*. Leuven: Acco.

Moortgat, L. (2013). *Aan de slag met je klas. Een oplossingsgerichte kijk op leraar zijn*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Pameijer, N., van Beukering, T., de Lange, S., Schulpen, Y., & Van de Veire, H. (2010). *Handelingsgericht werken in de klas. De leerkracht doet ertoe!* Leuven: Acco.

Struyf, E., Adriaensens, S. & Verschueren, K. (2013). *Geïntegreerde zorg op school. Een inspiratieboek voor de praktijk*. Leuven: Acco.

Tops, W. & Boons, G. (2013). *Dyslexie en moderne vreemde talen. Gids voor leerkrachten, hulpverleners en ouders*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Brochures

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs. (2013, november 21). *Mededeling leerlingen met (een vermoeden van) dyslexie/dyscalculie in het secundair onderwijs*. Brussel: VVKSO.

Cursussen

Desoete, A. (2014, maart 27). *Wat is moeilijk lezen, wat is dyslexie?* [niet gepubliceerde cursus] Roeselare Sprankel vzw: Lezen toch leuk.

Van Overmeiren, M. (2013, november 28). *Prezi HGSW op de klasvloer*. [niet gepubliceerde cursus] Gent: Arteveldehogeschool Banaba in het onderwijs: zorgverbreding en remediërend leren.

Websites

Vlaamse Overheid. *Ik haat lezen*. Geraadpleegd op 11 april 2014 via www.ikhaatlezen.be.